

Magyar Adorján

A magyar nyelv

A magyaron kívül bármely nyelven beszélni, írni, nyomtatni: igen nagy idő — munka — és anyagveszteséggel jár.

Több mint száz évvel ezelőtt a szinte emberfölötti nyelvtehetséggel bíró Mezzofanti olasz nyelvész, aki 58 nyelven értett és beszélt és ezek között magyarul is tökéletesen tudott, egyszer így nyilatkozott: "A magyarok, úgy látszik, még nem tudják minő kincset bírnak nyelvükben." (Lássad: Zsirai Miklós: "Nyelvünk alkata.")

Vajon Mezzofantit e kijelentésére mi indíthatta?

Ezt akarom az alábbiakban kifejteni. Előbb azonban lássuk a magyar nyelv eddig ismert történetét és viszontagságait.

A kereszténység fölvétele előtti időkből nyelvünkről úgyszólván semmit sem tudunk, mert az idegen hittérítőknek sikerült minden kereszténységelőtti magyar emléket megsemmisíteniök. Annyi pedig bizonyos, hogy a kereszténység elterjedése után alig volt még egy nyelv, amely oly mostoha helyzetbe került volna, mint a magyar. Jól tudjuk, hogy csak az olasz, a görög, némely germán és a szláv nyelv volt oly szerencsés, hogy a kereszténység fölvétele után is irodalmi nyelv maradhatott, és tehát továbbra is műveltetett, fejlődhetett. Akkoriban egyrészt a latin és az olasz, másrészt az ógörög és az újgörög között alig volt még különbség, sem a szláv nyelvek nem különböztek egymástól annyira, mint ma és így az ószláv egyházi nyelv minden nehézség nélkül közös irodalmi nyelvüké lett, egészen a legújabb időkig, amikor már a külön nemzeti szláv nyelvek is irodalmi nyelvekké lettek. Igaz ugyan, hogy a görög-keleti és a katolikus egyházak különválása után a katolikus szlávoknál bevezetett latin egyházi és irodalmi nyelv mellett a nemzeti nyelv alárendelt helyzetbe került, de mivel ez már sokkal később történt, náluk a nemzeti nyelvet a latin sohasem tudta teljesen kiszorítani, másrészt a szerbek, bolgárok és oroszok, nem térvén katolikusságra, irodalmi nyelvük a szláv maradt. Az olaszoknál pedig Danténak már igen korán sikerült a toszkánai olasz nyelvet irodalmi nyelvül elfogadtatnia. Nem sokkal később ez a franciáknak és spanyoloknak is sikerült. Többé-kevésbé a germán nyelvek is megmaradhattak irodalmi nyelvekké. Ez pedig e nemzeteknek azért sikerült mert náluk úgy az uralkodók mint a papság is saját nemzetükbeliek voltak és ezek tehát nem viseltettek saját nyelvük iránt oly gyűlölettel mint a magyarság idegen hittérítői és idegen avagy idegen nevelésű papsága, valamint uralkodói is. Utóbbiak ugyanis, még az Árpádok is, kizárólag idegenből házasodtak, úgyhogy ereikben már nem is volt magyar vér és magyarul nem is tudtak. Mindezzel szemben például a germán nyelvek az irodalomból nem csak hogy nem szoríthaták teljesen ki, de a reformációval teljesen uralomra jutottak, míg az uralkodók, maguk is germánok lévén, saját nyelvüket udvarképes nyelvül mindenkor megtartották, semmi esetre sem üldözték, legföljebb mellőzték. Másrészt, az összes germán és szláv népek a kereszténységet elég könnyen fogadták el, kivéve a szászokat. Ez utóbbiakat kivéve, "pogánylázadások" alig voltak és így a latin nyelvet pártfogoló papság és a nemzeti nyelv között nem keletkezett ellenségesség. Szakszóniában a szászok, mint az akkori germánok között a legműveltebbek, egyideig lázadoztak, de Nagy Károly, aki a történelemben a "Szászgyilkoló" (Sachsenmörder) nevet is kiérdemelte, ellenállásukat csakhamar vérbefojtotta. Egészen más volt azonban a helyzet nálunk. Tudjuk, hogy nálunk még századok múlva is többször volt "pogánylázadás", elképzelhetni tehát, hogy nálunk a többnyire

idegenekből, nem magyarokból álló papság, mily gyűlölettel volt a minduntalan "pogánylázadó" magyar nép és ennek "pogány" nyelve iránt. Tudjuk továbbá, hogy a mi királyaink udvarából a magyar nyelv mindig teljesen ki volt zárva, hogy ott csak latinul, avagy legföljebb németül, lengyelül, csehül lehetett és volt szabad beszélni, csak magyarul nem soha, kivéve Mátyás király uralkodása rövid ideje alatt. Mi több, úri osztályunk, amely régebben majdnem kizárólag a kereszténységgel behozott idegenekből állott, egészen az újabb időkig még mindennapi beszédében is a latin és a német nyelvet használta s csakis latinul írt, míg a magyar nyelv csak a nép legalsóbb rétegeiben és elnyomatásában maradhatott meg, úgyhogy Magyarországon a latin nyelv hajszáhlóján hogy újra élő nyelvvé nem változott. Annyira, hogy ha a vallási reformáció be nem következik és a nép nyelvét föl nem karolja, teljes kiirtása is bizonyára sikerült volna. Annyi tehát kétségtelen hogy a magyar nyelv egészen az újabb időkig semminemű irodalmi művelésben nem részesülhetett. Gondolkodóba kell azonban minket ejtsen a következő dolog: Említettem, hogy a germánok közül csak a műveltebb szászok állottak komolyabban ellent. Tudjuk pedig, hogy Európán kívül is azon népek állottak a leginkább ellent, amelyek a legműveltebbek voltak és műveltek ma is. A műveletlen népek Afrikában, Ausztráliában eleintén, néhány hittérítőt megöltek ugyan és meg is ették, de utóbb mégis könnyen meghagyták magukat téríteni és ma már mind keresztények is. A művelt kínai, japáni vagy indiai ellenben nem téríthető meg, a buddhistákról, mohamedánokról nem is szólva. Ez érthető: Művelt nép, amelynek már van fejlett szellemi élete, fejlett vallása, más vallásért, más fölfogásáért a magáét nehezen hagyja el, kezdetleges nép azonban, amelynek még sem fejlettebb szellemi élete, sem fejlettebb vallása nincsen, könnyen fogad be valamilyet. Tiszta papirostra könnyen írhatunk, de ha olyanra akarunk írni, amely már teleírva, akkor a már ottlevőt előbb el kell távolítanunk róla, ha ugyan lehet, de esetleg ez nem is lehetséges.

Nekünk pedig okiratunk maradt arról, hogy Mátyás király korában, az 1470 körüli években, Jászberény környékén még térítettek. Ez oklevélben IV. Sziksztusz pápa megdicséri Igal Fábián és Zarnasz Gergely szerzeteseket, amiért a kereszténységtől idegenkedő némely jászokat megtérítették. (Gyárfás István: "A jász-kunok története." Szolnok, 1883., III. kötet, 670. oldal.) Ha pedig ez így volt az ország szívében, Budától, a fővárostól nem messze, akkor gondolhatjuk, hogy miképpen állott a dolog a messzi Erdélyben. Az ott folytatott néprajzi tanulmányaim ideje alatt meg is győződtem arról, hogy ott még vagy 200 évvel ezelőtt is kellett legyenek, akik csak névleg voltak keresztények de titokban még mindig ragaszkodtak természetisztelő ősvallásunkhoz. Marsigli kiváló olasz tudós, aki 1690-ben járt Erdélyben, ott látott egy ősmagyar rovásbetűkkel írott naptárat, amelyet az ott akkor megtérített székelyek számára készítettek, vagyis e naptár bár már keresztény volt de azért készült rovásbetűkkel, mert a megtérített székelyek azokat ismerték de a latin betűket még nem. Mi több ez egész naptár ősi szokás szerint botra volt fölróva. Marsiglit ez annyira érdekelte, hogy az egész naptárat magának lemásolta, amely másolatot 1906-ban a bolognai Egyetemi Könyvtárban Veres Endre megtalálta és közölte. Kiténik tehát mindebből először is, hogy az 1600-as évek végén Erdélyben még hivatalosan is térítettek, de kiténik az is, hogy kereszténységre térésünk előtt is művelt, írástudó nép voltunk, saját betűink voltak és hogy, ha a magyarság az utóbbi századokban műveltségben el is maradozott, ennek oka elsősorban is a folytonos háborús pusztítások voltak, de nem kevésbé a hosszú századokon át tartó török majd osztrák leigáztatásunk, valamint az ősi, saját de "pogány" volta miatt üldözött műveltsége folytonos irtása is. Magam is, Erdélyben folytatott tanulmányaim alatt láttam 100, 200 éves, díszes kapukat, amelyek faragványain régi, ősvallási szimbolikánk oly tökéletesen megvolt még, hogy nem vonható kétségbe, miszerint, akik e díszeket kifaragták, ezek jelképes értelmét még ismerték is és tehát aligha voltak tényleg keresztények, mert hiszen ilyen jelképeket keresztények már nem ismertek, avagy ha igen, a kereszténységnek akkor még minden nem keresztény dolog iránti engesztelhetetlen türelmetlensége miatt, azokat nemhogy kifaragták volna, hanem róluk tudomást szerezve, okvetlen elpusztították volna.

Az ősmagyar rovásírás Erdélyben körülbelül 200 évvel ezelőtt még használatban volt, holott Európában a legtöbb nép csak kereszténységre térésével tanult meg írni-olvasni, míg a

magyarság éppen kereszténységre térésével kezdte saját írását elhagyni és ezzel saját műveltsége más elemeit is. Mivel a legtöbb európai népnek saját betűi nem voltak, ezért a latin vagy a görög betűket fogadta el. Ám, hogy az írni-olvasni tudás a magasabb szellemi műveltség legkétségtelenebb bizonyítéka, igen jól tudjuk. Vagyis: ANNAK OKA, HOGY A MAGYARSÁG OLY NEHEZEN VOLT KERESZTÉNYSÉGRE TÉRÍTHETŐ: ÉPPEN AZ VOLT, HOGY SZELLEMI SZÍNVONALA AKKORIBAN MÉG, A TÉRÍTŐKNÉL VAGY MAGASABB VOLT, VAGY NEM MARADOTT EL AZOKÉ MÖGÖTT.

Milyen lehetett tehát azon régi magyar nyelv, amelyet a nyugati mintára a kereszténység fölvétele után megszervezett földbirtokosság kedvéért jobbagyságba taszított magyar parasztság, azaz a földművelő nép, idegenvérű és latinul beszélő és író királyai, urai és papjai ellenére is, hosszú és keserves századokon át fönntartott? Azt, hogy e szegénységben és elnyomatásban és mindennapi nehéz munkában élő, adókkal, tizedekkel, zsarolásokkal sanyargatott nép e nyelvet kiművelhette, fejleszthette volna, teljesen lehetetlennek kell tartanunk, legfőljebb azt képzelhetjük, hogy e nyelvet a lefolyó századokon átmentette, ellenben azt igenis föltételezhetjük, hogy ezalatt a nyelv inkább még hanyatlott is, úgy szerkezetében, mint szóanyagában. Történelmünkben tudjuk, hogy a magyar nyelv e századok utáni elnyomatásból csak Mária-Terézia magyar testőrei körében kezdett föltámadni. Ismeretes, hogy királyok, császárok, fejedelmek testőreikül mindenkor csak a legdélcegebb, legszebb, egészséges és erős férfiakat fogadták föl, mert nagyon is vigyáztak arra is, hogy ezek ne csak díszes ruháikkal, fegyverzetükkel, hanem egész megjelenésükkel is emeljék udvartartásuk fényét. A kivételek dacára is pedig nem vonom kétségbe a latin közmondás: "Mens sana in corpore sano." (Ép testben ép ész.) helyes voltát. Igaz ugyan, hogy a császárok testőreikül főképp nemes embereket szerettek tartani, csak hogy a zagyvavérű és degenerált főúri családok fiatalsága között szép és délceg ifjakat nemigen lehetvén találni, kényszerűségből is a császári testőrök főképp a falusi kisnemességéből kerültek ki, az úgynevezett "bocskoros nemesek" közül, akik a földművelő magyar néptől semmiben sem különböztek. Nem vonom tehát kétségbe, hogy Mária-Terézia testőrei nem csak mind gyönyörű magyar ifjak voltak de szellemileg is kiváló, eszes emberek. És, lám, ők voltak is oly bátrak, hogy még ott, Bécsben is, ahol csak a német és a latin nyelv járta, közös megegyezésből nemcsak, hogy magyar anyanyelvükhöz ragaszkodtak, hanem — ami akkor hallatlan szörnyűség számba ment! — magyar irodalmi működésbe kezdtek. Hogy pedig azon időkben és még sokkal később is, minő szellem volt uralmon, kitűnik abból is, hogy például Ürményi József országbíró, tehát magyar ember, a magyarul írni akarást bolondságnak mondotta! Valamint Cziráki Antal, szintén országbíró és szintén magyar ember, 1827-ben azért ellenezte a magyar nyelv irodalmi kiművelését, mert: "ha a magyar nyelvet nagyon kiműveljük: elhanyagoljuk a latint." (Lásd: A Magyar tudományos társaság évkönyvei. 1883. I. kötet, 53. oldal.)

Mikor aztán Mária-Terézia e testőrei köréből nyelvünk idővel lassan, lassan, irodalmi és magasabb körökben is lenézetés nélkül mégis beszélhető és írható nyelvként mindinkább terjedni kezdett, akkor művelt emberek, tudósok, nyelvészek, amilyen az említett Mezzofanti is volt, meglepve állapították meg, hogy hiszen e nyelv oly tökéletes szerkezetű, s oly gazdag szóanyagú, hogy régóta irodalmi nyelvekkel nemcsak versenyezhet de azokat fölül is múlja. Ezért tette hát Mezzofanti ama kijelentését. Miután pedig — amint mondtuk — fölnem tételezhető, hogy nyelvünket ily fejlettségűre az egész Középkoron át szinte állati sorsra kárhoztatott magyar földműves nép képezte volna ki, kénytelenek vagyunk azt elfogadni, hogy a magyar nyelv már e bekövetkezett elnyomatása előtt volt ily tökéletes. Mert hiszen az is képtelen föltevés volna, hogy az említett testőrök teremthettek volna egy tökéletlen, barbár nyelvből olyat, hogy ez a századok, ezredévek óta irodalmilag művelt nyelveket fölülmúlja! De még ennél is nagyobb képtelenség lett volna azt kívánni s körösztülvinni, hogy ilyen, mesterségesen alkotott nyelvet az egész magyar nép meg is tanulja, használja, s a Lajtától a Gyimesi Szorosig, Moldováig beszélje! Hogy például a Gyimesi Szorosban a messzi Erdélyben, a havasok között, a magyar iskolát sohasem látott, írni-olvasni nem tudó oláhországi csángók is a bécsi testőrök megszerkesztette nyelvvvel éljenek! Márpedig e csángók nyelve szerkezetileg semmit sem különbözik a Bakony hegység, azaz Nyugat-

Magyarország juhászai nyelvétől, csupán kiejtésében, tájszólások szerint tér attól el. Alább kimutatom pedig, hogy a magyar nyelv úgy szerkezetében, mint szógazdaságában is, a nyugati nyelveket valóban fölülmúlja és hogy amennyiben ezek rá hatottak, e hatás szerkezeti tökélyét csak rontotta, éppen azért mert azok szerkezete tökéletlenebb.

Mindez előtt: Jespersen, nagytekintélyű nyelvtudós írja: "Azon nyelv a legtökéletesebb, amely a legkevesebb szóval a legtöbbet fejezheti ki." (Jespersen: "Die Sprache." 308. oldal.) Ő azonban nem tudott magyarul, ezért nem sejtette, hogy éppen ebben a magyarral egyetlen európai nyelv sem versenyezhet, mert ha ezt tudta volna, megállapítását a magyar nyelvre vonatkozó még valamely olyan kijelentéssel is megtoldott volna, amelyet Mezzofanti tett.

Néhány évvel ezelőtt betegen feküdtem a dubrovniki (ragúzai) kórházban. A többi beteg, tudván, hogy magyar vagyok, néha kérdezte hogy ezt, vagy amazt hogy mondják magyarul. Egyszer egy már fennjáró beteg lement a kapuba, mivel ott valami rokona várta, hogy vele beszélhessen. A mellettem fekvő beteg kérdezte: "Hogy mondják magyarul: "On je otišao dole." Feleltem: "Lement." Csodálkozva kérdezte ő is, a többi beteg is, miképpen lehetséges hogy ez magyarul ilyen rövid? Feleltem: "Úgy, hogy a magyar nyelv szerkezete oly tökéletes, hogy ezt lehetővé teszi. Hogy e csak két szótagból álló rövid szó tökéletesen ugyanazt fejezi ki mint a szlávban "On je otišao dole." A németben "Er ist hinunter gegangen." Avagy olaszul: "Egli é adato giù." Fölhoztam neki ezután még több példát is:

LEMENNÉK: Horvátul: Išao bih dole. Németül: Ich möchte hinunter gehen. Olaszul: Potrei andare giù.

Itt pedig fölhozok néhány még néhány ilyen példát:

Hívtak, jöttem. Küldtek, mentem. Németül: Man hat mich gerufen, bin gekommen. Man hat mich geschickt, bin gegangen. Vagyis: Négy szó helyett: Tizenkét szó.

Más példák: Beszéljen anyámmal. Németül: Sprechen sie mit meiner Mutter. Olaszul: Parlate con mia madre.

Holtomig. Németül: Bis zu meinem Tode. Olaszul: Fino alla mia morte. Házamban. Németül: In meinem Hause. Olaszul: In casa mia. Napkelte után naplementig. Németül: Von Sonnenaufgang bis Sonnenuntergang. Javulást várhatni. Seine Besserung ist erwartbar. Olaszul: Il suo miglioramento si può attendere. Hasonló példa százával hozható föl és mindig a magyar lesz a rövidebb, ritka kivétellel ugyanolyan hosszú, avagy hosszabb. Igaz ugyan, hogy mivel például a szerb-horvát nyelvnek nincsen névelője, ezáltal a nyelvezet valamivel rövidebb lesz, csak hogy a névelő hiánya káros. Példa: Egészen más értelme van, ha azt mondjuk, hogy: "Afrikában vannak a németek." vagy "Afrikában vannak németek." Vagyis: A névelő hiánya a világosság kárára van, úgyhogy a világos értelem érdekében magyarázatásokra szorulunk.

— Jó, jó, — mondták a betegek — de hát akkor az olyan nyelv amilyen a magyar, ha rövidebb is, de nagyon nehéz. Ki bír egy ilyen nehéz nyelvet megtanulni?

Feleltem:

— Természetesen nehezebb. De ez nagy fejlettsége jele. Ami fejlett: nehezebb is. Ami kezdetleges: könnyebb. Könnyebb az egyszeregyet megtanulni, mint az algebrát. Könnyebb szekeret vezetni, mint repülőgépet. Egyszerű szög előállításuk könnyebb, olcsóbb, mint csavaré, de a szög nem is tart oly biztosan, mint a csavar. Aki csak az egyszeregyet tudja, nem képes oly nehéz számtani föladatokat megfejteni, mint aki az algebrát is tudja. Vagyis: A magyar nyelv az agyvelőtől nagyobb teljesítőképességet követel, mint bármely árja nyelv, csak hogy a magyar ember agyvelejének e nagyobb teljesítőképessége megvan és megvolt ősidők óta, mert ha nem lett volna meg, nem lett volna képes ily nehéz, de tökéletes nyelvet megalkotni és használni. Márpedig: Ha az emberiség haladását kívánjuk, akkor nem a fejletlen agyvelejekhez kell magunkat tartanunk, hanem a fejlett agyvelőjükhöz, mert különben éppen az emberiség haladását akadályoznók meg. Avagy mivel gépkocsi, mozdony, repülőgép vezetése sokkal nehezebb szekéréknél, maradjunk-e meg, térjünk-e vissza a csak szekerekkel közlekedéshez? Gondoljuk csak meg a következőket: Szónok beszédét majdnem feleannyi idő alatt mondhatja el mint más nyelven. Magyar szöveget megírni, nyomtatni is majdnem feleannyi idő alatt lehet. Magyar könyv majdnem fele oly vastag lesz, mint az árja

nyelvű. Mennyivel olcsóbb lesz tehát előállítás, mennyi munka, idő, anyag, gépkopás takarítható így meg! Mondják: "Az idő pénz." De a pénz munka, az anyag is! Avagy adjunk le sürgőnyt Amerikába vagy Japánba, ahová minden szó jó sokba kerül.

A ceruzajegyzetek folytatása: A nagy nemzetek közül az amerikai, az angol, a francia, az olasz: nem ellenségeink.

Azonnal tapasztalni fogjuk, mily hasznos a nyelvezet rövidsége! A volt Osztrák-Magyar Monarchia követségein a hivatalos nyelv természetesen a német volt, de szükség esetén a magyar is meg volt engedve. Rájöttek tehát, hogy messzibb országokba, az ottani követségre hosszabb sürgönyöket jobb magyarul leadni, mivel ez óriási pénzmegtakarítást jelent.

Gondolkozhatunk tehát afölött: Miért beszélnek, írnak, nyomtatnak hát az emberek oly célszerűtlen, nehézkes, hosszadalmas nyelveken? Miért szerkesztenek nemzetközinek szánt mesterséges nyelvet is, amilyen az eszperantó, de ugyanolyan célszerűtlen szerkezetűre amilyenek az árja nyelvek? Holott itt van a magyar készen, amely olyannyira célszerűbb és gazdaságosabb. Vagy talán, azért mert az emberek agyveleje nem elég teljesítőképes a magyar nyelv megtanulására? Vagy talán, mert nem tudják, hogy van a magukénál tökéletesebb nyelv is? Avagy talán csak sovinizmusból?

Itt azonban meg kell jegyeznünk, hogy a magyar nyelv újabb időkben, idegen hatás következtében, sokat romlott is. Amely romlás oka a sokkal tökéletlenebb szerkezetű német nyelvnek a magyarra gyakorolt nyomasztó hatása. A "magyar" újságírók ugyanis nagyrészt magyarországi betelepített németek, azaz "svábok", vagy pedig szintén német anyanyelvű zsidók voltak, mind akik tehát ha magyarul írtak is, de a német nyelv hatása alatt állottak. Ezenkívül, miután Magyarország a török háborúk után kimerülten, elgyöngülve, Ausztria igája alá került, vagyis német uralom alá, ezért a magyarság nemzeti öntudatából századokon át mind többet és többet vesztett, úgyhogy a nyelvben is, ami német avagy németes volt, jónak, ami pedig magyar vagy magyaros volt, rossznak tartotta, ha amaz akármilyen rossz, emez pedig akármilyen jó volt is. Azt pedig, hogy az újságok nyelve a köznyelvre milyen nagy hatással van, bizonyítanunk nem kell. Hogy csak egy feljövő időt csak körülírással bírja kifejezni. Német hatás folytán a magyarból a jövő idő már majdnem teljesen kiveszett. Még mondjuk ugyan, hogy lesz és leszek, amit a német csak körülírással tud megmondani: Es wird sein és ich werde sein de bizony már azt mondjuk, hogy oda fogok menni, meg fogom nézni, ahelyett hogy oda menendek, megnézendem. Vagyis már mi is nehézkes körülírást használunk, csak azért mert a német nyelvnek nincsen jövő ideje! Tehát nekünk se legyen! Ellenben a ma már majdnem 1000 éves Halotti Beszédünkben még emdul áll, amit későbbi időben ejéndel-nek mondtak, holott ma már fogsz enni-t mondunk, mint ahogy a német is csak wirst essen-t képes mondani. Ezáltal azonban nyelvünket nem csak jövő időnktől fosztottuk meg hanem még egy föltételes módtól is, amely régi nyelvünkben megvolt de ma már csak a székelyek és az oláhországi csángó-magyarok nyelvében van meg, ahol fogok enni = talán majd eszem, múlt időben: fogtam enni = lehet hogy ettem. Igaz ugyan, hogy ma a jelen időt kezdjük jövő idő helyett használni, de hiszen ez is csak ügyefogyott pótlék, ami súlyosan esik a világos beszéd kárára, mert elvesz a különbség jövő és jelen idő között!

Különböző példák:

A budapesti "Ethnographia" folyóirat 1900. évi 221-oldalán áll: Kinek a lovai vannak ott? Ami helyes magyarsággal így volna: Ki lovai vannak ott? Vagyis a -nak a itt teljesen fölösleges. Lám a nép ezt régebben nem is tette oda. A régi regösök még így énekeltek: Ki háza, ki háza? Torkos Matyi háza? (Lássad: Sebestyén Gyula: "Regös énekek.") Nem pedig: Kinek a háza, kinek a háza? Torkos Matyinak a háza.

Alábbi mondatok a "Pesti Hírlap" 1927. Okt. 20. és nov. 29. számából vevék, ahol Kemál Pasa törökországi újításairól van szó:

”Ebből a szempontból azonban csak fokozottabb érdeklődéssel lehet fogadni a nyilatkozatnak azon részeit amelyekben stb.”

Helyes így volna:

”E szempontból azonban csak fokozottabb érdeklődéssel fogadhatni a nyilatkozat azon részeit amelyekben stb.” 16 szó helyett csak 12. És durva zakatolás helyett szép sima beszéd. Minek a –nak azokat a, ami a mondatban a fülnek kellemetlen döcögés de azt még hosszabbá és zavarosabbá is teszi? Minek a németesen szószaporító ”lehet fogadni” amikor a ragozó nyelv szellemének megfelelőbb és rövidebb is: fogadhatni. Minek a –ből és –ból rag kétszer, mikor egyszer is elég? Világos: A német nem ragozó hanem elővető nyelv és az aus = -ből szót a főnév elé teszi, azért a német anyanyelvű újságírónak nem volt elég, hogy a –ből rag ott van a szempont főnév után, hanem még egyszer, fölöslegesen de német nyelvérzék szerint, eléje is oda tette. De ennek következtében a németes újságíró nyelvész ma már általánossá váltott, a magyar nyelv károsítására és hosszadalmasítására!

Más példa:

”Ezt a templomot annak a Mohamed szultánnak az anyja építette, akitől Magyarországot visszafoglalták a császári hadak.”

Helyesen:

”E templomot azon Mohamed szultán anyja építette, akitől Magyarországot visszafoglalták a császári hadak.” (16 szó helyett csak 13, és fölösleges –nak –ok nélkül. Miért akarnók nyelvünkben mindenáron kiküszöbölni a sima, kellemes hangzású és rövidebb azon, ezen szokat és helyébe tenni a csúnyább és hosszabb annak a, ennek a pótlékokat?

Más mondat:

”A saját szemével láthatja, hogy a mi országunk ma a nyugati országoktól semmiben sem különbözik.”

Helyes így volna:

”Saját szemével láthatja, hogy országunk ma a nyugati országoktól semmiben sem különbözik.” (15 helyett 12 szó)

Minek a a mi, mikor hiszen ez esetben az –unk azt teljesen fölöslegessé teszi? Csakis azért mert a német nyelvérzék azt így kívánja: unser Land. Mert a német elővető nyelv, holott a magyar utóvető, vagyis ragozó. (Von meinen Vater = Atyámtól, azaz: atya-enyém-tőle.)

Elég jó németességgel fogalmazott a következő mondat is:

”Azok az elemek, amelyek ragaszkodnak a régi hithez és az ősi hagyományokhoz, nem okoztak nehézségeket ennek a reformmunkának a végrehajtásánál.”

Minő nehézkes és hosszadalmas döcögés, akár csak maga a német nyelv! Holott mily fenségesen egyszerű, rövid, sima és kellemes hangzású az alábbi tiszta magyarsággal fogalmazott mondat:

”A régi hithez és ősi hagyományokhoz ragaszkodó elemek e reformmunka végrehajtásánál nehézséget nem okoztak.”

22 szó helyett csak 14! Vagyis nyolccal kevesebb. Mennyi pénz, munka és anyagmegtakarítás és emellett szebb, kellemesebb hangzás és világosabb értelem. Csakhogy, sajnos, újságírónak erről hiába beszél az ember. Cikkeit, ezek hosszassága szerint fizetik, érdeke tehát a szószaporítás. Német anyanyelvű sváb vagy zsidó újságíró mit törődik azzal hogy így a magyar nyelvet rontja. Sőt ha sovínista, annál inkább teszi. 100 évvel ezelőtt ezen újságíró nyelvezetet Mezzofanti még nem ismerte!

Más példák:

”Ebben a házban lakom.” vagy: ”Ennek a háznak az ára ezer pengő.”

De magyarul: ”E házban lakom.” Vagy: ” E ház ára ezer pengő.”

Más példák:

”Miután ezt a kérdést megfejtette, a kutatást abbahagyta.” (Magyarul: „E kérdést megfejtván stb.”)

Ez is mintha magyar szavakkal de németül volna mondva! Ha tehát Nyelvünkre nem vigyázunk, ez előbb-utóbb oda ROMLAND (és nem ” fog romlani!”) ahol a német nyelv van.

Lássuk csak az ezredévelőtti (tizedév, századév, ezredév, milliomodév a helyes, nem évtized, évszázad stb. mert utóbbi: germanizmus: Jahrhundert, Jahrtausend.) magyar nyelvet:

Az alábbi mondatot a "Halotti Beszéd"-ből, annak nyelvezete szerint de mai kiejtésre átírva, teszem ide:

"Szeretett barátim, imádkozzunk e szegény ember lelkéért kit Úr e napon e hamis világból mente."

Újságírói nyelven:

"Szeretett barátaim, imádkozzunk ennek a szegény embernek a lelkéért, akit az Úr ezen a napon ebből a hamis világból kimentett."

Vagyis 15 szó helyett nemcsak hogy 20 szó, hanem még fölösleges toldalékok egész tömege. Minek a -ből és -ból kétszer? És mily szerkezeti tökély hogy nem mondja ki-, mivel hiszen ha mondotta hogy világból, akkor a ki- már fölösleges.

De hiszen nem is kell 1000 évvel visszamennünk. Még Mikes Kelemen is, csak néhány századdal ezelőtt így írt:

Egyedül hallgatom tenger mormolását,
Tenger vize fölött futó szél zúgását.
Egyedül, egyedül, a bujdosók közül....

Nem pedig:

Egyedül hallgatom a tengernek a mormolását,
A tengernek a vize fölött futó szélnek a zúgását.

De nemcsak rövidségét illetően van a magyar nyelv az árja nyelvek fölött óriási fölényben, föltéve, hogy helyesen beszéljük, hanem hangzásában is. Eléggé ismeretes, hogy például a mássalhangzó-torlódásokat a magyar nyelv nem tűri, mivel ezek a fülnek kellemetlenek és hogy különösen népünk embere, amíg veleszületett természetes szépérzékét idegen hatások meg nem rontották, az idegenből átvett mássalhangzó-torlódásos szavakat magánhangzók hozzáadásával igyekszik kellemesebb hangzásúakká tenni. Például népünknel régebben Stefan még Istefán volt, ma irodalmilag már István lett. Továbbá a szláv krst nálunk kereszt lett, a latinból származó, de a németből átvett Stall nálunk istálló. Az olyan durva és recsegő szavak pedig amilyen a német sprechen, Spritzkrapfen, Strickstrumpf avagy a köpködésszerűen hangzó Pfarrer, Pfosten, Pfau, Pfaff a magyarban teljes lehetetlenségek. Ugyanígy lehetetlenségek a magánhangzótlán szláv szavak mint krst, vrst, čvrst, krv avagy a több mássalhangzóval kezdődők mint srpski, sklad, prvi, drsko stb. Vagyis ily keményhangzású szavak a magyarban nem léteznek. Mi több, a szép hangzása miatt annyit dicsért olasz nyelv is bővelkedik az ily durva hangzású szavakban mint straccio, strofinare, sdruciolare, spruzzo (olvassad: sztracsco, sztrofináre, zdruccsoláre, szprucco = rongy, dörzsölni, csúszni, föccsenés), amilyenek a magyarban lehetetlenek, mivel egyetlen magyar szó sem kezdődhet két mássalhangzóval, nemhogy hárommal, például úgy hogy: zdr- ! Ezért az olyan durvahangzású szavakat, mint drága vagy spriccel, idegen szavakul azonnal fölismerünk. Van azonban nyelvünknek még más szépsége is, például a sok ő és ü — habár ismét irodalmi nyelvünk sok ö helyett következetesen e hangot használ, növelve ezáltal a sok e szépség hibát! Például fölment helyett: felment, kertmögött helyett: kertmegett stb. De növeli a szépséget változatosságával az a és á valamint az e és é közötti különbség is, mind amely hangok hiánya számos árja nyelvet, például éppen az olaszt is, egyhangúvá (monotonná) teszi. Az olasznak is csak 5 magánhangzója van a mi 14 magánhangzókkal szemben! Még egyhangúbbá tesz némely nyelvet az hogy belőle nem csak az ö és ü hiányozik, hanem a hosszú mássalhangzók is, int például a szerb-horvátban, holott éppen ebben a magyar nyelv különösen gazdag, például: eddig, meddig, villan, ellenséggel, pillanattal stb. Viszont nincsenek meg a magyarban a mély torokhangok, sem az orron át ejtendők, amelyek közül az elsők különösen az oláh nyelvet, utóbbiak pedig a franciát éktelenítik el, de megvannak a mély torokhangok, például a stíriai német tájszólásban is. Mi több, kerüli a magyar nyelv még az olyan kemény hangzású mássalhangzókat is amilyen, például a dzs, amely a magyarban gy hanggá lágyul. Például a szláv Dzsurkovics név is a magyarban Gyurkovics, az olasz Giorgio

(ejtsed Dzsordzso) is György-re változik. Érdeemes fölhoznom a következő esetet: Egy társaságban szó volt arról, hogy az ö és ü hiánya némely nyelvet mily egyhangúvá tesz. Ezt megtoldottam azzal, hogy hiszen ez még nem is minden, mert vegyük csak a magyar kettő szót. Ennek a magyarban 26 olyan változtatását tehetjük meg, amelyeknek például a szerb-horvát nyelvben az egyetlen kete felelhet csak meg, mivel e nyelvben nemcsak ö, ü sincsen de a-á és e-é közötti különbség sincsen, de ezenkívül még hosszú mássalhangzók sincsenek. Mivel a társaságban kívülem más magyar nem volt, a 26 változtatást megkülönböztethetetlennek mondták. Leírtam tehát a 26 lehető változatot:

kettő	kéte	kéttő
kető	köttő	köté
kete	kétté	köté
kette	ketté	kötté
köte	kété	kötő
kötte	kétő	köttő
kötte	kéttő	kötő
keté	kétő	

Megmutattam ezt a mellettem ülő horvát ismerősömnek, azután behivtam feleségemet, aki nem tudta miről van szó, leültettem velem szembe, papirost, ceruzát adtam kezébe s mondtam, írnia le pontosan amit most bemondok neki a nálam levő papírról. Mikor készen voltunk, odaadtam mindkét papirost ismerősömnek, hasonlítaná össze. Láta, hogy a kettő között semmi eltérés sincsen, mire csodálkozva mondtotta hogy hát ez miképpen lehetséges, mikor hiszen ő nem hallott semmi egyebet csak: kete, kete, kete....

Felelém: Ez úgy lehetséges, hogy a mi kiejtésünk, hallásunk és helyesírásunk annyira kifinomult, hogy ezt lehetségessé, sőt magától értetődővé teszi.

Említettem főntebb a magyar nyelv nagy szógazdagságát. Erről szótárak segítségével könnyen meggyőződhetünk, ha elég sok nyelvet ismerünk ahhoz, hogy az illető nyelvben lévő idegen szavakat fölismerhessük. A görög nyelvet itt nem vehetjük figyelembe, mivel a görög műveltség legnagyobb részt a félszigetükön élt görögelőtti ősműveltségből, nagyrészt pedig a föníciaiaktól származott, amiértis a görög nyelv is bizonyára telve e nem görög népektől vett szavakkal, de hogy ezek melyek, megállapítani bajos. Ugyanez okból nem vehetjük figyelembe a latin nyelvet sem, mivel a római műveltség felében az etruszkoktól, felében a görögöktől származott. Hogy a latinban sok a görög szó, tudjuk de hogy mennyi az etruszk szó, megállapítani szintén bajos. Az olaszt, franciát, spanyolt szintén nem számíthatjuk, mert hiszen ezek szóanyaga a latintól alig különbözik. Éppen nem számít az angol nyelv, mivel ennek bár alapja germán, de szavai nagy többsége görög, latin, francia eredetű. Ellenben számításba jöhetnek a német és szláv nyelvek. Mivel pedig ezek már körülbelül egy ezredéve irodalmilag ápolt nyelvek, azt várhatnánk, hogy ezek szóanyaga a magyarnál gazdagabb, holott a valóság az, hogy az egy ezredéve folytonosan elnyomott magyar nyelv a gazdagabb. Alább láthatjuk, hogy ami az idegen szavakat illeti, ebben a német nyelv sem áll sokkal jobban az angolnál. Például:

Artillerie (francia) = tüzérség.

Atom (görög) = parány. De e magyar szó a görögnél is jobb, mivel az atom szó oszthatatlant jelent, holott a parány is osztható. E magyar szó rokon a török para szóval, amely kicsiséget jelent.

Arithmetik (görög) = számtam.

Analisisiren (görög) = boncolni.

Argument (latin) = érv.

Absolutismus (latin) = önkényuralom.

Arzt (latin: archiater) = orvos.

Construction (latin) = szerkezet.

Celle (latin) = sejt.

Cavallerie (francia) = lovasság. De a lovagiasságnak is csak ugyan e szava van, pedig ez egészen más valami!

Chemie (egyiptomi eredetű de a latinból vett szó) = vegytan.

Culture (latin) = műveltség.

Capillarvenem (két latin szó) = hajszálerek.

Citat (latin) = idézet.

Discussion (latin) = vita.

Elektricitet (görög) = villany.

Elektrische Centrale (görög, latin) = villanyközpont.

Exemplar (latin) = példány

Existenz (latin) = lét.

Fenster (latin fenestra) = ablak.

Familie (latin) = család.

Genius (latin) = nemtő.

Genie (latin) = lángész.

Generation (latin) = nemzedék.

Geographie (görög) = földrajz.

Gravitation (latin) = nehézkedés.

Imagination (latin) = képzelet.

Industrie (latin) = ipar.

Interesse (latin) = érdek.

Interessant (latin) = érdekes.

Infanterie (francia) = gyalogság.

Individuum (latin) = személy.

Idee (görög) = eszme.

Ideal (görög) = eszmény.

Karakter vagy Character (görög) jelleg és jellem. Habár e kettő között igen nagy különbség van, mert a jellem szellemi tulajdonságokra vonatkozik a jelleg, pedig csak anyagi vagy testi sajátságokra, mégis ezt csak a magyar nyelv különbözteti meg. Sőt például az olasz nyelvnek még a betűre sincsen szava s ezt is a "carattere" szóval nevezi meg. Igaz, használja erre a "lettera" szót is de ez meg tulajdonképpen levelet jelen.

Kirurgie vagy Chirurgie (görög) = sebészet.

Literatur (latin) = irodalom.

Lieutenant (francia) = hadnagy.

Militar (francia) = katonaság.

Maultir (latin mulus) = öszvér.

Markt (latin) = vásártér.

Möbel (francia) = bútor.

Mauer (latin) = fal.

Maschiene (francia) = gép.

Medicin (latin) = orvosság.

Motiv (latin) = indíték.

Masse (latin) = tömeg.

Moment (latin) = pillanat.

Monument (latin) = emlékmű. De az "emlék"-re sincsen szava, amiért is erre a francia souvenir szót használja. Van ugyan az Erinnerung szó csakhogy ez meg emlékezet, emlékeztetés emlékezés értelmű, vagy e három dologra szintén nincsen külön szava.

Mechanik (görög) = géptan.

Mechanismus (görög) = gépezet.

Musik (görög) = zene.

Magnetismus (görög) = delej.

Materie (latin) = anyag.
Matematik (görög) = mennyiségtan.
Nation (latin) = nemzet.
Nüans (francia) = árnyalat.
Natur (latin) = természet.
Opfrn (latin: offere) = áldozni.
Organismus (latin) = szervezet.
Origineli (francia) = eredeti.
Philosophie (görög) = bölcelet.
Professor (latin) = tanár.
Physisch (görög) = anyagi.
Protestiren (latin) = tiltakozni.
Praxis (latin) = gyakorlat.
Praktisch (latin) = célszerű.
Pech (latin pix) = szurok.
Presse (latin) = sajtó.
Pacht (latin pactum) = bérlet.
Quitte (latin cotonea) = birs.
Religion (latin) = vallás.
Rasse (latin) = faj.
Regiment (francia) = ezred.
Soldat (olasz) = katona.
Staat (latin) = állam.
Schreiben (latin) = írni.
Strasse (latin) = út.
Schüssel (latin scutula) = tál. Dea serpenyő is Schüssel.
Structur (latin) = alkat.
Spiegel (latin speculum) = tükör.
Skizze (olasz) = vázlat.
System (görög) = rendszer.
Sklave (latin) = rabszolga.
Trichter (latin tractarius) = tölcsér.
Theorie (görög) = elmélet.
Tyranne (görög) = zsarnok.
These (görög) = tétel.
Universitet (latin) = egyetem.
Wein (latin vinum) = bor.
Zoll (latin telonium) = vám.

Szaporíthatnánk e szójegyzéket százakra menően de elég ennyi is, hogy állításom helyes voltáról meggyőzőn. Vannak oly dolgok is, amelyeknél a magyar nyelv is kénytelen idegen szót használni, de ez távolról sem áll oly mértékben, mint a legtöbb más európai nyelvben. Ha például a német nyelvből, amelynek, amint láttuk, szerkezete is igen nehézkes és célszerűtlen, még az idegen szavakat is elhagynók, akkor egy a mai életben teljesen használhatatlan nyelv maradna csak. Szinte hihetetlen az is, hogy európai nyelvekben olyan ügyefogyottságok is létezhetnek, mint például a franciában az, hogy nincsen szava a hetvenre, nyolcvanra, kilencvenre és hogy kénytelen ezek helyett azt mondani: hatvantíz, négyhusz, négyhúsztiz. Ugyanígy szinte hihetetlen, hogy németül nem lehet azt mondani hogy indul, elindult, leindult, hanem mindezt csak körülírásokkal lehet kifejezni, mint például leindult helyett: Es hat begonnen hinunter zu gehen.

És miért nem tanították mindezt így még a magyar iskolákban sem? Azért mert a leigázott magyarságnak sohasem volt szabad igazi magyar kormányának lennie. A minisztereket, főképp magyarországi betelepített németeket, a császár nevezte ki. A rejtett cél mindig a magyarság öntudata aláásása volt, mert hiszen öntudatos nemzetet nehéz igában

tartani. Miért nem volt lehetséges Magyarországon például Tacitus római történetíró "Germania"-ját teljes egészében megkapni, sem latinul sem magyar fordításban? Azért mert Tacitus a germánokról nagyon nem szép dolgokat is megírt, amiért is az osztrák hatalomnak gondja volt rá, hogy Tacitus e műve ne forogjon a magyarság kezén. Birtokomban van azonban egy magyar iskolai tankönyv, amely Tacitus e művét is ismerteti, csak hogy ebből minden ami a germánoknak nem válik dicséretére, gondosan kihagyva, ami azonban kedvező, az nagyon kiemelve. Ami tehát: hamisítás. Megkaptam azonban Tacitust teljes egészében, eredeti latin szöveggel, de olaszországi kiadásban. Ebben ilyenek is találhatóak: Egyik istenségüknek emberáldozatokat szoktak bemutatni. Nehéz őket szántásra-vetésre bírni, sőt gyöngének, lustának tartják azt aki munkával szerezi meg amit vérrel is megszerezhetne. Házaikat durván hagyott faanyagból építik, távol minden szépségtől vagy jó ízléstől. Földbevájít lukakban is laknak. Palástot viselnek, amelyet fibulával avagy valamilyen tuskével erősítenek meg, egyébként mezítelenek. Egész nap a tűz mellett henyélnek. A gyermekek piszkosan és mezítelenül nőnek föl. Éjjel-nappal egyfolytában inni náluk nem kifogásolandó dolog. A részek gyakori összezördülései pedig rendszeresen sebesüléssel vagy öldökléssel végződnek. Gyümölcsfákat nem ültetnek. Nagytestűek, vad tekintetű kék szemük van és vöröshajúak. Munkára nem csak erőszakra képesek. Ahogy tehát Tacitus leírja a germánokat: ráismerhetünk úgy a testi, mint a szellemi tulajdonságaiban az északi fajra.

Ami a szláv nyelveket illeti, ezekben kevesebb a latin, elég sok a görög de igen sok a magyar, finn-ugor és török-tatár eredetű szó. Mind ezzel szemben a magyar nyelv nagy szóbőségét, ezredéves elnyomatása dacára is, az egyszerű földműves nép szellemi fejlettségének, másrészt a műveltebb osztály öntudatos nyelvművelésének is köszönheti, amely utóbbi dolog azonban, sajnos, éppen a legutóbbi 50 esztendőben elhanyaglott. Fölemlítem itt Herman Ottó azon megállapítását, hogy míg az egyszerű angol, német és norvég halászok szellemi élete oly tompa, hogy egész életükön át néhány száz szónál többet nem ismernek és nem is használnak, addig a magyar nép egyszerű halászáinak a csak kizárólag magára a halászatra vonatkozó szavai száma is ezt messze meghaladja, nem is számítva a mindennapi élet egyéb szavait. Ez így van nálunk még az írni-olvasni nem tudóknál is, akik szókészlete néhány ezer. Márpedig egy nép igazi, veleszületett szellemi színvonalát éppen az iskolázatlanokból ítélhetni meg a legmérvadóbban.

Nyelvünk szóbőségét illetőleg csak néhány példa:

Győzelem — diadal. Előbbi bármily győzelemre vonatkozhat, utóbbi csak dicsőségesre.

Ritka — gyér. Előbbi ürességben előforduló, itt-ott levő valamit jelent. Utóbbi másnemű dolgok között itt-ott előforduló valamit.

Találni — lelni. Előbbi: keresve találni. Utóbbi: keresetlen, véletlenül valamit lelni.

Hogy irodalmi nyelvünk ezeket ma összezavarja, valamint sok mást is, ez éppen az említett hanyatlás következménye.

Kevés nyelv tudja a következőket is egymástól megkülönböztetni, mint:

Testvér, fivér, nővér, bátya, néne, öcse, hug.

Ismeretes, hogy a német nyelvnek nincsen a családra szava. A Familie szó ugyanis latin. Aminek oka az, hogy náluk nem létezett, csak Sippe, azaz olyan család, amelyben több férfi, több nővel élt közösségben. Viszont tény, hogy az olyan nőt aki más Sippe-beli férfivel közöszült, megölték, de mindegy volt, hogy a nő az illető férfit akarta-e vagy nem, kivételt csak az képezett, ha a nőt eladták és így ez már nem tartozott többé hozzájuk.

A németben nincsen megkülönböztetve a nép a nemzettől, amiértis nemzet értelemmel a franciából átvett Nation szót használják. (A nemzet azonos eredetű és nyelvű emberekből áll, a nép különböző eredetű emberekből is állhat.) Úgyszintén nem különbözteti meg sem a német sem a legtöbb nyelv a szeretet-et a szerelem-től, holott a nemi alapon álló szerelem és a hazaszeretet, szülők, gyermekek iránti, vagy a művészet avagy zene iránti szeretet között óriási különbség van.

Még csak egy példa: A magyarban az öreg szó csak emberre vonatkozhat (eltekintve attól, hogy a mai újságíró nyelvezet milyen zavarodott), a vén szó vonatkozhat emberre, állatra, növényre de nem tárgyra sem időre, a régi szó ellenben csak tárgyra és időre, kivéve

ha régi időben élt emberről, állatról, növényről van szó, amelyek azonban öregek, fiatalok is lehetnek. De ezen öreg, vén és régi szavunkon kívül van még ó és ős, összesen tehát öt, valamint még ezek sok származéka, mint öreges, előregedett, vénült, vénséges, vénhedett, kivénült, régies, réges-régi, ódon, ósdi, avult, avatag, elavult, kiavult, ősi, ősies. Mind amivel szemben a németben csak alt és ur szó van és ezek alig néhány származéka, úgyhogy már az ó, ódon szavaink helyett is a latin-olasz antik szót kénytelen használni, amelyet aztán, minden szükség nélkül a mi újságíró nyelvezetünk is átvett. Viszont a szlávban csak az egy staro szó és ennek néhány származéka van.

Főlemlítendő még a következő, szintén igen fontos dolog is:

Mentül régibb egy nép műveltségi élete, annál fejlettebbek nyelvében az udvariassági szavak, kifejezések, szólások. Ezekben csak az ősrégi műveltségű kínai oly gazdag mint a magyar. Nem számítandó azonban a hatalmasokkai beszéd, mert itt erőltetett kényszer van jelen, hanem számítanak a benső, családi életben használatos szavak mert itt a tiszteleten kívül a szeretet is kifejeződik. Árja gyermek, például, így szól anyjához: Schau, Mutter!, illetve: Gledaj majkol!. Ami annyit tesz: Nézzed, anya! A magyar nép egyszerű gyermeke azonban, ahol durva idegen hatás még nem érte, ugyanezt így mondja: Nézze kend, édesanyám. Vagyis szülőjéhez harmadik személyben szól, kend szó a kegyelmed rövidítése. Ebben tehát a szeretet és a tisztelet egyaránt kifejeződik. Nem magyar szinte el sem tudja képzelni hogy ilyen szépen is beszélhetni. Németül ugyanez így hangzana: Meine gnadige süsse Mutter soll schauen. Hogy aztán a magyarban ez mégsem ily hosszú, ez ismét a magyar nyelvszerkezet tökélyének köszönhető. Mégis még a következőt is hallottam: A parasztyermek így szólott: Nézze csak kend, édesanyám. Mire az apa rászólt: Hallod-e te! Édesanyádnak ne parancsolgassál. Csodálkozva mondtam, hogy hát milyen szépen mondtotta. De az apa így felelt: De nem úgy kell mondania: Nézz csak kend, hanem úgy hogy: Nézné csak kend. Akkor vettem észre, nézze: parancs de nézné: kérelem.

Műveletlen népek csak az egy te megszólítást ismerik. A magyarban van, te, maga, ön és a már említett kend, a kegyelmedből származólag, de amelyet még kegyed-nek is mondhatjuk. A főnti, a mindennapi családi életbeni udvariassági szólásokhoz hasonlóakat csak a több ezeréves műveltségű kínai nép ismer.

A magyar családban, régebben asszony a férjét nem szólíhatta nevének így: Gyere ide, János. Hanem csak így: Jöjjön ide kend, édes uram. Vagyis tisztelet de egyúttal szeretet hangján is. Bár szólíhatta nevének is de csak akkor ha távolabbról kellett hívnia. Nejét a férfi tegezte, nevének is szólította de őt mások előtt feleségének mondtotta. Amiben kifejeződött, hogy bár ő, a férfi az úr de azért feleségét mégis önmagával egyenértékűnek, egyenrangúnak tartja, vagyis önmaga felének. Nevének szólította, de nem úgy hogy: Mariska! Hanem: Mariskám!, amiben gyöngédség is kifejeződött. Ellenben ha csak úgy szólította hogy: Mariska!, ez már azt jelentette, hogy haragszik valamiért. Szüleit gyermek nem tegezhette és csak édesapám, édesanyám-nak nevezhette. A szülők gyermekeiket tegezték, nevükön szólították, de többnyire úgy hogy: Édes fiam, édes lányom.

Mindez, sajnos, magyar urak között már régen nincsen így, illetve már régóta durvább idegen szokásokat utánoznak és ezeket tartják "úriasabbnak", a nép pedig, természetesen mindinkább az "úri" szokásokat utánozza, holott ezzel éppen a barbár szokásokhoz tér vissza. Mégis, még ma is a magyar, ha "finomságot" akar tanulni, akkor a magyar "paraszt"-tól tanulhat; éppen megfordítva, mint más népeknél. Mind ebből azonban még az is következik, hogy a magyarnak valamikor a mainál magasabb szellemi műveltsége kellett legyen, amelynek hagyományai azonban a mai, technikailag magas, de szellemileg sokkal alacsonyabb, durvább gépműveltség hatása, valamint leigázottságunk következményeként mindinkább elvesznek. Habár, ha mind ennek teljes tudatára ébrednénk, e pusztulást megakadályozhatnók. Egykor létezett magas műveltségünknek, nyelvünkön kívül, bizonyítéka még az is, hogy kereszténységre térésünk előtt is saját írásunk volt, a rovás-írás, holott, amint mondtam, a legtöbb európai nép csak kereszténységre térése után tanult meg írni-olvasni, míg a magyarság, ellenkezőleg, saját írását csak kereszténységre térése után kezdte elhagyni, fölcserélvén ezt a latin betűs írással, habár, dacára annak, hogy az Egyház ez írását, a "pogányság" maradványaként, üldözte, mégis e rovás-írás a székelységnél csak 200

vagy 250 évvel ezelőtt veszett ki teljesen. Az újabb elmélet szerint ugyanis a magyarság egyáltalán nem jött Ázsiából, hanem ősrégi európai nép, valamint hogy Árpád és honfoglalói egy, régebben a mai Dél-Oroszország területére (nem Ázsiába!) kivándorolt törzsünk voltak, akik kint nyelvileg eltörökösödtek volt. Ezek az őshazába visszatérve, az itt uralkodó idegen fejedelmeket legyőzve, a magyar államot, de nem a nemzetet alapították, majd a magyar őslakosságba teljesen visszaolvadtak.

Azt kell azonban kérdeznünk, hogy mikor volt hát e sejtett ősműveltségünk? Közvetlen a kereszténységet megelőző századokban nem bizonyára, mert erről minden elnyomatásunk dacára is tudnánk valamit. A rómaiak korából származó ábrázolatokból (például a Traján oszlopon) következtethetőleg, őseink akkor is a germánoknál valamivel műveltebbek lehettek, mert a sisakos, pikkelypáncélos jászok is például, a germánoknál sokkal különbeknek vannak föltüntetve. És valóban: a rómaiak, habár Germániát, a Dunántúlt, a Délvidéket, valamint még Erdélyt is meghódították, de a Duna-Tisza közét, vagyis a jászok földét, leigázni sohasem bírták, úgyhogy a jászok, akiket a rómaiak jasi, jasi és joni néven neveztek, mindvégig ott éltek, három oldalról az óriási római birodalom által körülvéve de szabadon, és velük a rómaiak végül is szövetséget kötöttek. Mégis, ha itten akkoriban igazán magas műveltség létezett volna, erről az újabb időkbeli politikai háttérű eltűntetések és hamisítások dacára is, valami ismeretes lehetne. Vagyis ősműveltségünk még sokkal régebb időkben kellett virágozzon, habár utóbb elhanyagolt. És ezt igazolják is a magyarországi őskori leletek nagy mennyisége és kiváló minősége, különösen az Új-Kőkorszak és a Bronzkor leletei, amelyek a leghatározottabban arról tanúskodnak, hogy azon időkben Európában sehol sem létezett ily magas műveltség, amelyet a német tudósok, mint például Schwantes és Weinert, Dunaműveltségnek, Középduna-műveltségnek (Donaucivilisation, Mittlere-Donaucivilisation) neveznek. De ugyanezt igazjak a régi görögök mondái is, amelyek szerint ők műveltségüket, valamint Apollon és Artemisz istenségeik tiszteletét, a hyperboreuszoktól (északdunántúliaktól), azaz egy az északi hegységeken (a Balkán hegységein) túli boldog, termékeny országban élő (Magyarország mindig termékenységről volt híres) szkytha néptől örökölték. Mivel ugyanis a görögök ez országot mindig az Isztrosz, vagyis a Duna folyóval kapcsolatban emlegetik, ebből is kétségtelenné válik, hogy e föld nem volt más mint Magyarország. A görög hagyomány szerint e nép igen művelt volt, de bűnt, háborút, öldöklést sem betegséget nem ismert, békésen élt, náluk az emberek több száz évig éltek, amiután az életet már únva, csöndesen, fájdalom nélkül haltak meg. De azt is regélték még a görögök, hogy Heraklesz istenségük akit pedig ők, különösen az Egei-Tenger szigetein, valamint a föníciaiak is még Makar és Magar néven is neveztek (Lássad: Movers: "Die Phönicier." II. kötet. 415-428. oldal.), az aranyagancsú "kerinai szarvast" űzve, eljutott a hyperboreusok földére, ahol Artemisz istennővel szerelemben, a szkythák őseit nemzette. Ami hiszen nemzetalapítás, ugyanúgy mint a mi Csodaszarvas-regénkben. Ha pedig tudjuk, hogy Heraklesznek ikertestvére is volt, Iphiklesz más nevén Kaun, akkor e mondában okvetlen a mi Magor és Hunor nevű, a Csodaszarvast űző, egy gyönyörű szigeten (a Csallóköz) tündérlányokra akadó és ezekkel a magyarok és hunok őseit nemző regebeli ősatyáinkra, illetve a róluk szóló regénkre kell ismernünk.

Magyar Adorján.